

جزیره خارگ

جزیره زیبای خارگ منتظر رونق صنعت گردشگری

زهره توکلی

روزنامه‌نگار

هر وقت صحبت از سفر به جزیره‌های ایران و جاذبه‌های گردشگری آنها می‌شود، بدون تردید اغلب ما نام جزیره‌های کیش و قشم از ذهنمان می‌گذرد، چون در سال‌های اخیر در جزایر کیش و قشم زیرساخت‌های وسیعی برای جذب گردشگران ایجاد شده است تا جایی که این جزایر امروزه از قطب‌های مهم گردشگری محسوب می‌شوند، اما جزیره‌ای در خلیج فارس وجود دارد که دارای طبیعت بسیار زیبا و ظرفیت‌های قابل توجهی در زمینه گردشگری است. طبق بررسی‌های باستان‌شناسی، قدمت جزیره به ۱۴ هزار سال پیش برمی‌گردد. در آثار پیشینیان از جمله ناصر خسرو به نام «خارگ» برمی‌خوریم که از طبیعت زیبا و شگفتی‌های طبیعی آن سخن گفته است. پنهان ماندن زیبایی‌ها، شگفتی‌ها و طبیعت بکر جزیره خارگ از دید همگان، موجب شده جلال آل احمد از آن به‌عنوان «دُر یتیم خلیج فارس» یاد کند و کتابی هم با همین عنوان به رشته تحریر درآورد. جزیره خارگ از نظر تقسیمات کشوری تابع استان بوشهر است. فاصله این جزیره تا بندر گناوه ۳۸ کیلومتر و تا بندر بوشهر تقریباً ۷۰ کیلومتر است. ارتفاع جزیره از سطح دریا ۳ متر بوده و وسعت آن ۳۲ کیلومتر است. فرودگاه جزیره خارگ این جزیره را به دو قسمت مجزا تقسیم کرده است. در یک سو تأسیسات نفتی و در ضلع شرقی هم مناطق مسکونی ساکنان بومی جزیره قرار گرفته است. بافت خانه‌سازی در این محدوده تحت تأثیر کمبود فضای فیزیکی است. اغلب خانه‌های این جزیره یک طبقه و دارای حیاطی کوچک است، اما در سال‌های اخیر به علت افزایش جمعیت بومی، بر تعداد ساختمان‌های چند طبقه افزوده شده است. در این جزیره صنایع دستی متعددی رواج دارد و ساخت لنج‌های چوبی از قدمتی دیرینه برخوردار است.

فراهم‌سازی زیرساخت‌های گردشگری در منطقه

محمدرضا دشتی‌زاده، بخشدار ویژه خارگ در گفت‌وگو با «ایران» با اشاره به محدودیت‌های رفت‌وآمد به جزیره می‌گوید: توسعه گردشگری در جزیره با محدودیت‌هایی همراه است. ورود و خروج به جزیره تابع قوانین و مقررات ویژه است با این حال در حال فراهم‌سازی زیرساخت‌های گردشگری در منطقه هستیم و امیدواریم بتوانیم به موازات ایجاد زیرساخت‌های لازم، شرایط قانونی را هم مهیا کنیم. البته در این خصوص عنصر اساسی و سازنده، ایجاد فرهنگ مرتبط با گردشگری است که باید مورد توجه قرار گیرد. پس از آن تبلیغات و اطلاع‌رسانی‌های لازم هم باید صورت بگیرد. وی می‌افزاید: رایزنی‌ها و مذاکراتی با اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با هدف اخذ اعتبارات لازم برای توسعه گردشگری، بازسازی و ترمیم آثار میراث فرهنگی جزیره انجام شده است. همچنین موفق شدیم مجوز احداث موزه را اخذ کنیم که دریافت این مجوز گام کلیدی در حوزه گردشگری محسوب می‌شود. بخشدار ویژه خارگ درباره جذابیت‌های گردشگری در جزیره خارگ می‌گوید: جزیره بودن خارگ خودش به تنهایی یک جاذبه گردشگری است. جزیره بودن، به تنهایی می‌تواند گردشگران زیادی را به این منطقه سوق دهد. در کنار این موقعیت خاص، آثار باستانی، مذهبی و تاریخی متعددی هم در این جزیره وجود دارد که به جذابیت آن افزوده است. از جمله این آثار بقعه «میرمحمد» است که بر اساس اسناد و شواهد موجود منسوب به محمد حنفیه، پسر سوم حضرت علی(ع) از مادری به نام خوله است. ساختمان این بقعه مربوط به دوره سلجوقیان است که با کاشی‌کاری‌ها و سنگبری‌های زیبا مورد توجه هر بیننده قرار می‌گیرد. آثار بر جای مانده از دوره ایلامیان و هخامنشیان شامل گورمعبدهای پالمیریان و آثار و بناهای متأخرتر شامل کلیسای نسطوریان از دیگر آثار تاریخی و باستانی این جزیره است. دشتی‌زاده اظهار می‌دارد: این جزیره به‌رغم اینکه میان آب‌های خلیج فارس محصور است، چاه‌هایی دارد که آب آنها شیرین است. آثار قنات‌هایی که درختان و باغ‌های موجود در جزیره را آبیاری می‌کرده است هم هنوز پابرجا است. به گفته وی، چاه‌های خارگ در گذشته علاوه بر اینکه منبع آب مصرفی مردم جزیره بوده، تأمین‌کننده آب شیرین سرشناسان کشتی‌ها و شناورهایی بوده است که از مسیر جزیره به سایر بنادر تردد داشته‌اند. شناورها در مسیر خود برای استراحت و برداشتن آب برای مصارف بین راه در جزیره خارگ توقف می‌کردند. دشتی‌زاده با بیان اینکه گردشگری دریایی و غواصی از جمله جاذبه‌های خاص گردشگری جزیره محسوب می‌شود، می‌گوید: این جزیره موسیقی محلی و آداب و رسوم خاص خود را هم دارد. از جمله نوعی از موسیقی با عنوان موسیقی «لیوا» که بنا به اعتقاد برخی محققان، از آفریقا به جزیره خارگ و کرانه‌های خلیج فارس رسوخ کرده و با آداب و رسوم محلی تلفیق شده و شکل ویژه‌ای یافته و این موسیقی با شیوه سنتی برای درمان هم مورد استفاده قرار می‌گرفته است. به گفته وی، بسیاری از آداب و رسوم محلی در سال‌های اخیر تحت تأثیر گسترش صنعت و شهرنشینی به انزوا رفته است که سعی خواهیم کرد بار دیگر آنها را احیا کنیم. این مسئول اظهار می‌دارد: به نظر می‌رسد قبل از هر چیز باید به فرهنگ گردشگری و آماده‌سازی اذهان عمومی در کنار ایجاد زیرساخت‌های فیزیکی توجه داشته باشیم. مسائلی مانند در نظر گرفتن محل اقامت، گسترش صنعت هتلینگ و وسایل حمل‌ونقل شهری و بین‌شهری از اولویت‌های ما هستند که بدون ایجاد آنها جذب گردشگر میسر نخواهد بود. وی با خاطرنشان کردن محدودیت‌های رفت‌وآمد به جزیره خارگ می‌گوید: با وجود این در حال حاضر هر سال بین ۳ تا ۵ هزار نفر در قالب راهیان نور از جزیره دیدن می‌کنند که به‌عنوان پیش‌درآمد جذب گردشگر، تجربیات ارزشمندی را در اختیار ما قرار می‌دهد. بخشدار ویژه خارگ تصریح می‌کند: حرکت‌های ارزشمندی از جانب همه دوستداران حوزه میراث و گردشگری در سال جدید آغاز شده است که امیدواریم بتوانیم زمینه مساعدی را برای رونق صنعت گردشگری فراهم سازیم و شاهد ورود گردشگران با در نظر گرفتن همه جوانب باشیم.

طبق بررسی‌های باستان‌شناسی، قدمت جزیره به ۱۴ هزار سال پیش برمی‌گردد. در آثار پیشینیان از جمله ناصر خسرو به نام «خارگ» برمی‌خوریم که از طبیعت زیبا و شگفتی‌های طبیعی آن سخن گفته است. پنهان ماندن زیبایی‌ها، شگفتی‌ها و طبیعت بکر جزیره خارگ از دید همگان، موجب شده جلال آل احمد از آن به‌عنوان «دُر یتیم خلیج فارس» یاد کند و کتابی هم با همین عنوان به رشته تحریر درآورد

غذاهای محلی و سنتی خارگ

مواد به کار رفته در غذاهای سنتی جزیره خارک نشان دهنده آن است که مردم این دیار از دیرباز به سلامت غذایی خود اهمیت می‌دادند و سعی بر تهیه غذاهای سالم و مقوی داشتند. از جمله برترین غذاهایی که در خارگ (به عنوان جزیره‌ای در استان بوشهر) تهیه می‌شود می‌توان به لیلک، قلیه ماهی، قلیه میگو، قیمة بوشهری، شکر پلو، رنگینک، دمی لخ لاخ، نان قراپیچ، حلواي انگشت پیچ و نان گرده، نان تیری اشاره کرد. به عنوان نمونه برای تهیه غذای «لیلک» که نوعی گندم پوست کنده و خیلی خرده شده است، ابتدا لک‌ها را با پیاز تفت می‌دهند. بعد به پیاز زردچوبه می‌زنند. سپس آنها را با کمی آبی که در حال جوش است به مدت ۱۰ تا ۱۵ دقیقه می‌پزند لیلک معمولاً با قلیه ماهی خورده می‌شود. در قلیه ماهی هم از فلفل استفاده می‌شود چون این منطقه شرعی بوده و رطوبت بالایی دارد. فلفل موجب جذب رطوبت اضافی می‌شود. یکی از نان‌های سنتی و معروف خارگ هم «مُشتک روغنی» است. این نان با روغن سرخ می‌شود.

بخشدار ویژه خارگ می‌گوید: رایزنی‌ها و مذاکراتی با اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با هدف اخذ اعتبارات لازم برای توسعه گردشگری، بازسازی و ترمیم آثار میراث فرهنگی جزیره انجام شده است. همچنین موفق شدیم مجوز احداث موزه را اخذ کنیم که دریافت این مجوز گام کلیدی در حوزه گردشگری محسوب می‌شود. بخشدار ویژه خارگ درباره جذابیت‌های گردشگری در جزیره خارگ می‌گوید: جزیره بودن خارگ خودش به تنهایی یک جاذبه گردشگری است.

جزیره بودن، به تنهایی می‌تواند گردشگران زیادی را به این منطقه سوق دهد. در کنار این موقعیت خاص، آثار باستانی، مذهبی و تاریخی متعددی هم در این جزیره وجود دارد که به جذابیت آن افزوده است. از جمله این آثار بقعه «میرمحمد» است که بر اساس اسناد و شواهد موجود منسوب به محمد حنفیه، فرزند حضرت علی(ع) است. ساختمان این بقعه مربوط به دوره سلجوقیان است که با کاشی‌کاری‌ها و سنگبری‌های زیبا مورد توجه هر بیننده قرار می‌گیرد.